

Náučný chodník Klátovské meteority

Kraj:	Košický
Okres:	Košice-okolie
Geomorfologická jednotka:	Košická kotlina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Vyšný Klátov, č. d. 2
Východisko:	Vyšný Klátov, okraj obce na príjazdovej komunikácii od Košíc
Trasa:	Vyšný Klátov: v obci a jej okolí
Dĺžka, prevýšenie:	2,2 km, prevýšenie 60 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: astronomické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: V prvej polovici je trasa súbežná s modrou a žltou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2015

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2022).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Vyšný Klátov, Vyšný Klátov 131, 044 12 Vyšný Klátov, tel. 055 / 6967 121

Poznámka: Väčšina informačných panelov je obojstranná.

Jazykové okienko: V textoch na informačných paneloch sa uvádza pomenovanie našej **slnecnej sústavy** chybné s veľkým začiatočným písmenom (Slnecná s.).

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre tematickú vychádzku.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Vyšný Klátov. Nevelká obec západne od Košíc na západnom okraji Košickej kotliny na jej kontakte s Volovskými vrchmi. Najstaršia písomná zmienka pochádza z roku 1317. Kolonizátormi a dlho aj jedinými obyvateľmi boli Nemci. Zaoberali sa ťažbou železnej rudy, neskôr aj výrobou železa. Od 16. storočia prichádzajúci Slováci boli v menšine až do 18. storočia. Prvým známym feudálnym vlastníkom bol Hannus, po ňom zemanias z Bašky a od roku 1382 mesto Košice, ktorého poddanským majetkom zostala až do 19. storočia. V centre obce stojí rímskokatolícky kostol Najsvätejšej Trojice, jednolodová neoklasicistická stavba s predstavanou vežou z roku 1869 a historizujúcimi oltármi s prvkami secesie zo začiatku 20. storočia.

Klátovský meteorit - meteorit Košice. Meteorit, ktorý spadol krátko pred polnocou 28. 2. 2010 neďaleko obce Vyšný Klátov západne od Košíc, a to po 115 rokoch od posledného pozorovaného pádu meteoritu na území Slovenska a ako šiesty nájdený na Slovensku vôbec. Je to jediný slovenský meteorit s rodokmeňom, čo znamená, že má známu dráhu priletu a astronómovia tak môžu určiť, z ktorej časti slnecnej sústavy pochádza. V čase jeho dopadu bolo vo svete známych približne 40 000 meteoritov, ale len štrnásť z nich malo rodokmeň. Meteorit, neskôr oficiálne pomenovaný Košice, priletel z pásu asteroidov medzi Marsom a Jupiterom. Jeho materiál sa sformoval pred 4,5 miliardami rokov, teda v čase, keď vznikala aj naša slnečná sústava. Ide o najbežnejší typ kamenných meteoritov, tzv. obyčajný chondrit, pozostávajúci prevažne z kremičitanov. Z komerčného hľadiska majú tieto malú cenu, ale z vedeckého hľadiska ide o veľmi výnimočný prípad. Vesmírne teleso, s hmotnosťou až 3,5 t a priemerom asi 1,5 m, explodovalo podľa astronómov asi 35 km nad zemským povrchom. Necelé tri týždne od pádu odborníci objavili prvých 64 úlomkov meteoritu. Celkovo sa ich na ploche 5 × 3 km medzi Vyšným Klátovom a Kavečanmi našlo 218 s úhrnnou hmotnosťou 11,3 kg, čo predstavuje odhadom 0,32 % pôvodnej masy meteoritu. Najväčší z fragmentov má takmer 12 cm a váži 2,2 kg, najmenší 0,8 cm a 0,5 g. Čierny povlak na povrchu - úplný alebo čiastočný - získali úlomky meteoritu až ich horením pri páde v zemskej atmosfére. Najväčší meteorit je vystavený v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave, niektoré ďalšie po analýzach putovali do iných múzeí (Košice) aj v Česku (Praha) a Maďarsku (Budapešť), ktorých odborníci sa podieľali na nálezoch a výskume.

Košická kotlina. Rozsiahla oblúkovito severo-južným smerom pretiahnutá tektonická zníženina na juhovýchodnom Slovensku zhruba medzi Medzevom, Hostovcami, Seňou, slovensko-maďarskou štátnou hranicou, Skárošom, Košickým Klečenovom, Finticami, Košicami, Vyšným Klátovom a Malou Idou. Od susedných horských území, ktorými sú na západe Šarišská vrchovina, Čierna hora, Volovské

vrchy a Slovenský kras, na juhu úzky pásik Bodvianskej pahorkatiny - za štátnou hranicou prechádzajúcej do pahorkatiny Cserehát (Cserehát dombvidék) -, na východe Slanské vrchy a Beskydské predhorie a na severe Spišsko-šarišské medzihorie, je sčasti (na západnej strane) oddelená zlomami. Je vyplnená neogénnymi morskými a jazernými a pod Slanskými vrchmi aj vulkanogénnymi sedimentmi, miestami prikrytými proluviálnym materiálom náplavových kuželov (rozsiahle sú najmä pri prítokoch Bodvy), v závetrí Volovských vrchov sprasami a pozdĺž významných tokov akumuláciami riečnych terás a nív. Plošne prevažuje pahorkatinný, miestami až silno členitý reliéf, výnimkou sú tiahle rovinné územia široké pozdĺž väčších vodných tokov (Hornád, Torysa, Olšava, Bodva) a úzke aj pozdĺž ich prítokov. Najväčšie nadmorské výšky dosahuje plochými chrbtami severovýchodne (Diaľna 384 m, Osláš 356 m) alebo juhozápadne (Kodydom 362 m) od Košíc. Územie je odlesnené s poľnohospodárskym využitím, len vyššie široké ploché chrbty na štrkovom podloží v členitejších častiach územia až podvrchovinného rázu pokrývajú ostrovy teplomilných dubových a nepôvodných agátových lesov.

Názvy informačných panelov

1. Slnecná sústava
2. Asteroidy
3. Blízkozemské asteroidy
4. Z vesmíru na Zem
5. Slovenské meteority
6. Pozorovanie bolidu Košice
7. Nálezy meteoritov
8. Pôvod a zloženie meteoritov

